

G CONSELLERIA
O. MEDI AMBIENT
I I TERRITORI
B DIRECCIÓ GENERAL
/ ESPAIS NATURALS
I BIODIVERSITAT

Exp.: GF007-20
Document: informe tècnic
Emissor: LBM/abt
Destinatarí: Sr. Director General d'Espais
Naturals i Biodiversitat

Informe tècnic de descripció de la finca pública Cúber, forest d'utilitat pública núm. 22, situada al terme municipal d'Escorca, Mallorca

A. ESTAT LEGAL

A.1. Posició administrativa

La finca pública de Cúber es localitza a l'extrem sud-occidental del municipi d'Escorca, en la zona central de la serra de Tramuntana. Conformen la finca els costers que envolten l'antic pla de Cúber, ocupat actualment per les aigües de l'embassament homònim.

La finca està inclosa en l'àmbit territorial del Paratge Natural de la Serra de Tramuntana, i està classificada, en la seva part terrestre, com a zona d'ús limitat segons el Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals de la Serra de Tramuntana (Decret 19/2007 de 16 de març). La làmina d'aigua i la zona propera al torrent de l'Ofre estan classificades com a zones d'ús compatible.

Forma part de Xarxa Natura 2000: està catalogada com a Zona d'Especial Conservació (ZEC) i Zona d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA), ES5310027, Cimals de la Serra. Li és d'aplicació el Decret 49/2015, de 22 de maig, pel qual s'aprova el Pla de Gestió Natura 2000 de la Serra de Tramuntana (BOIB núm. 79, 27 de maig de 2015).

Segons el Pla territorial insular de l'illa de Mallorca, la finca està classificada gairebé en tota la seva superfície com a Àrea Natural d'Especial Interès d'alt nivell de protecció (AANP); això no obstant, la zona propera al torrent des Gorg Blau, a l'extrem nord-est de la finca, està classificada com a Àrea Natural d'Especial Interès (ANEI).

Part d'aquesta finca pública està inclosa dins àrea d'alzinar protegit, d'acord amb el Decret 130/2001, de 23 de novembre, pel qual s'aprova la delimitació a escala 1:5.000 de les àrees d'alzinar protegit. En concret són unes 100 ha, ubicades al límit nord-oest de la finca, als costers meridionals de la Serra de Son Torrella i als voltants del coll des Xoriguer.

A.2. Pertinença

Pel que fa a la seva titularitat, convé fer un resum de la situació actual i els seus antecedents.

Dia 9 de juliol de 1969 les obres incloses al *Plan General de aprovechamiento integral de los recursos hidráulicos disponibles en la Isla de Mallorca para abastecimiento de agua, 1a Fase*, entre les quals hi havia la presa de Cúber, la del Gorg Blau, la canal de transvasament entre el Gorg Blau i Cúber, conduccions de Cúber a Palma, i d'altres. En aquest moment la finca era propietat de la Fundació Antònia Magraner.

Dia 9 de gener de 1970 el Consell de Ministres declara urgent la ocupació dels terrenys afectats per l'execució de les obres esmentades al paràgraf anterior, a efectes de l'aplicació del procediment d'expropiació forçosa [segons la llei d'expropiació forçosa de 16 de desembre de 1954]. En virtut d'aquesta llei, s'estableix que es procedirà, *"en distintas fechas y a medida que lo requerirán las necesidades de la obra, a la ocupación material de los terrenos, previo cumplimiento de los requisitos prevenidos al efecto por la (...) Ley y Reglamento (...)".*

Les obres foren objecte de recepció definitiva dia 27 d'octubre de 1973, i es va procedir a la seva entrega a l'Ajuntament de Palma mitjançant acta formalitzada dia 6 de novembre de 1974.

A l'acta d'ocupació de dia 22 de març de 1976, es fan constar els béns ocupats en motiu de les *"obras de ampliación del abastecimiento de agua de Palma de Mallorca"*; entre ells hi ha la finca núm. 5 (segons l'acta), que es descriu així a l'acta:

<i>Finca nº 5:</i>	<i>Porción del Predio Cúber.</i>
<i>Situación:</i>	<i>Término municipal de Escorca.</i>
<i>Propietario:</i>	<i>Fundación "Antonia Magraner"</i>
<i>Usufructuario:</i>	<i>D. Cristobal Magraner Morell.</i>
<i>Arrendatario:</i>	<i>D. Catalina Morey Vicens.</i>
<i>Linderos:</i>	<i>Norte, remanente de la misma finca y finca nº 2 propiedad de D. Bartolomé Ferrer Parets; Sur remanente de la misma finca; Este remanente de la misma finca; Oeste finca nº 2 propiedad de D. Bmé Ferrer Parets y remanente de la misma finca.</i>
<i>Extensión superficial:</i>	<i>Seiscientos noventa y un mil ciento tres metros cuadrados (691.103,- m2).</i>

GOIB
/

Tot l'expressat fins ara, referent a l'expropiació per mor de les obres descrites, no consta en la història registral de la finca: la inscripció 8a (de l'any 1945) tracta de l'usdefruit en favor del Sr. Cristóbal Magraner Morell, la inscripció 9a (de l'any 1962) tracta de l'adjudicació de la propietat a la Fundació Antonia Magraner, i la 10a (ja de l'any 1990), fa referència a l'expropiació forçosa i la inscripció de la finca a favor de la Comunitat Autònoma de es Illes Balears (en endavant, CAIB).

Per Real Decret 447/1978 de tretze de febrer (BOE núm. 62, de 14/03/78) es varen declarar d'utilitat pública els treballs integrats en el *Proyecto de Restauración Hidrológica Forestal de la cuenca alimentadora del Embalse de Cuber*. Aquest projecte es va redactar, tal i com recull el real decret, per evitar els danys que es deriven de la denudació dels terrenys que constitueixen la conca alimentadora de l'embassament, evitar la disminució de la capacitat l'embassament, i aconseguir que l'aigua conservés les característiques necessàries per a la finalitat de proveïment a què es destinava. El real decret consta de 3 articles, els dos primers dels quals estableixen:

1. Se aprueba el proyecto de restauración hidrológico-forestal de la cuenca alimentadora del embalse de Cuba [sic], en el término municipal de Escorca (...).
2. Se declara la utilidad pública de los trabajos hidrológico-forestales comprendidos en el proyecto, a los efectos de la expropiación de los terrenos necesarios o de la aplicación de éstos de cuanto se refiere a declaración de repoblación obligatoria.

L'acord del conseller d'Agricultura i Pesca, de dia 13 de novembre de 1989, declarava urgent l'ocupació d'aquesta finca i una altra [Coma des Prat].

Dia 19 de desembre de 1989 es va publicar al BOCAIB (núm. 156) la informació pública de l'ocupació dels terrenys compresos en el projecte de restauració hidrològico-forestal de Cúber.

Dia 23 de desembre de 1989 es va aixecar l'acta d'ocupació dels terrenys.

El Consell de Govern de la CAIB, en sessió de dia 31 de maig de 1990, va convalidar l'acord del conseller d'Agricultura i Pesca de dia 13 de novembre de 1989.

Dia 10 d'octubre de 1990, mitjançant acta autoritzada, a l'Ajuntament d'Escorca, es va procedir a la ocupació definitiva de les finques expropiades.

Dia 12 de desembre de 1990 s'inscriu la finca al Registre de la Propietat a favor de la CAIB (inscripció núm 10).

G
O
I
B
/

El 13 de febrer de 2004 es va declarar d'utilitat pública la forest de Cúber, per acord del Conseller de Medi Ambient, així com la seva inclusió en el Catàleg de forests d'utilitat pública de les Illes Balears (amb el número 22).

A l'història registral de la finca hi apareix una nota marginal de dia 11 de desembre de 2012, que recull el següent:

Mediante instancia de fecha 4 de septiembre del 2012, complementada por otra de fecha 13 de noviembre del 2012, ambas suscritas por doña Ana María García Serrano (...) actuando en su condición de Directora General de Patrimonio, Contratos y Obras Públicas de la Consejería de Administraciones Públicas de la Comunidad Autónoma de las Illes Balears, solicita la inclusión de la parcela 54 del polígono 5, con referencia catastral número 07019A005000540000WS –también conocida catastralmente como Pantano de Cúber- como parte integrante de la finca de este número, propiedad de la Comunidad Autónoma de las Illes Balears, al estar ubicada en el centro de la misma, completando, por tanto, la relación de las parcelas catastrales que la componen; (...).

Dia 10 d'abril de 2018, la Sra. María Alícia Echevarría Pérez, registradora de la Propietat d'Inca número 2, va emetre certificació literal de la finca registral 80 d'Escorca (Cúber), segons el qual la inscripció de domini vigent és la número 10 (12 de desembre de 1990). També recull que "no existe presentado en el Libro Diario ni pendiente de despacho ningún documento referente a la finca que se certifica".

A.3. Estat registral

Com s'ha esmentat abans, la finca s'inscriu, 12 de desembre de 1990 s'inscriu la finca al Registre de la Propietat núm. 2 d'Inca, a favor de la CAIB (inscripció núm. 10), al full 65 del tom 3367, llibre 13 d'Escorca. La superfície registrada és de 431,3511 hectàrees (ha).

A.4. Referència cadastral

Pel que fa a la informació cadastral de la finca pública, segons la inscripció registral núm. 10 i la nota marginal de 2012 esmentada a l'apartat A.2, la finca està constituïda per les parcel·les cadastrals 10, 11, 12, 13 i 54 del polígon 5, i la parcel·la 55 del polígon 4, del terme municipal d'Escorca. Les seves referències cadastrals són, respectivament: 07019A005000100000WM, 07019A005000110000WO, 07019A005000120000WK, 07019A005000130000WR, 07019A005000540000WS i 07019A004000550000WY. La seva superfície cadastral total és de 423,1459 ha.

Això no obstant, la CAIB també té la titularitat cadastral de la parcel·la 53 del polígon 5, d'1,374 ha, que està limitada per l'aigua de l'embassament a l'oest, el camí de l'Ofre al sud, la paret seca que fa partió amb l'Ofre a l'oest, i pel torrent de l'Ofre al nord. Sobre el terreny es veu clarament que forma part de la finca

pública, ja que està limitada per la paret seca que constitueix la partió amb l'Ofre; tot i això, aquesta parcel·la cadastral no està recollida a les inscripcions registrals.

Amb la parcel·la 53 del polígon 5, el total de la superfície cadastral és de 424,5199 ha.

A.5. Límits

A.5.1. descripció dels límits

Els límits segons consta al Registre de la Propietat, són:

- Nord: amb la finca Son Torrella.
- Est: Aumallutx.
- Sud: amb Comassema i Tossals Verds.
- Oest: amb l'Ofre.

Per altra banda, en el Document de gestió de la finca pública de Cúber¹ el següent:

(...) es reconeixen els límits l'11 de novembre de 1986. Limita, al nord, amb els predis d'Almallutx i Son Torrella i els terrenys militars, la carretera C-710 Pollença-Andratx, a l'est, amb la finca privada de l'Ofre; al sud, amb la finca privada de Comassema i la pública de Tossals Verds, i a l'oest, novament amb la finca pública de Tossals Verds i de nou, amb el predi d'Almallutx.

Comentar finalment que el límit sud de la finca pública constitueix també la partió entre els termes municipals d'Escorca i Bunyola –pels penyals que van des de la vessant nord del puig de sa Rateta fins al barranc de Cúber o al torrent d'Almadrà-; i també, en un petit tram d'uns 130 m, entre Escorca i Alaró, pel torrent d'Almadrà, a la zona del pas Llis.

A.6. Cabudes

La superfície registral és de 431,3511 ha.

La superfície cadastral és de 424,5199 ha.

A.7. Servituds

Hi havia una servitud prèvia a l'ocupació dels terrenys per expropiació forçosa. Segons la inscripció registral núm. 11, l'any 1974 la Fundació Antonia Magraner va

¹ CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT (2002). *Document de gestió de la finca pública Cúber*. [Document no publicat]. Palma. Govern de les Illes Balears.

constituir, sobre la finca i en favor de la finca número 12 N, full 134 del tom 3.367, llibre 13 d'Escorca (l'Ofre), inscripció núm. 11, propietat de Juan Sastre Albertí²:

Servitud perpètua de pas per a persones i vehicles de totes classes, de conformitat amb les següents clàusules:

- a) L'amplària total de la servitud serà de sis metres, quatre útils per al camí i un metre a cada banda per a desguassos i cunetes, i una longitud de dos mil cent noranta metres, ocupant, per tant, una superfície de tretze mil cent quaranta metres quadrats.
- b) El condicionament i conservació de la servitud, seran a càrrec del predi dominant [l'Ofre].
- c) El titular del predi servent [Cúber], podrà conforme a l'article 545 del Codi Civil, i si a judici seu resultés excessivament incòmoda o onerosa, canviar el traçat de la servitud, tot i que no podrà deixar el Predi dominant, en cap moment, sense via d'accés per a vehicles, i ha de deixar el nou camí, en la forma parescuda a la que tengués l'anterior, exceptuant el reg asfàltic.
- d) Si per expropiació forçosa o altres causes de força major, s'hagués de desviar o es perjudiqués l'esmentada servitud, el predi servent no estarà obligat a cap indemnització. Ambdues parts es regiran per les lleis aplicables al cas
- e) El predi dominant es compromet a tenir les barreres del camí tancades, per impedir el pas de vehicles estranys i assegurar la custòdia dels ramats.

Es valora aquesta servitud en 150,28 euros.

B. ESTAT NATURAL

B.1. Clima

Mallorca gaudeix d'un clima mediterrani, sense temperatures extremes. La temperatura mitjana anual se situa al voltant dels 17 °C. A l'estiu s'assoleixen els 24°C i a l'hivern, els 12°C. A l'estiu acostumen a bufar brises tèrmiques a la costa. Les precipitacions es concentren principalment entre la tardor i l'hivern, de manera que els mesos més plujosos són l'octubre i el novembre; són molt escasses durant l'època estival. La mitjana de precipitació anual varia entre els 450 i els 650 mm anuals.

La finca de Cúber s'ubica dins aquest àmbit general de clima mediterrani temperat amb uns trets diferenciadors marcats sobretot per la seva situació a la unitat de Tramuntana, on tres paràmetres es veuen clarament afectats: les temperatures, les precipitacions i el règim de vents. L'altitud i les disposicions del relleu -amb alçades que sobrepassen els 1000 metres-, modifiquen les característiques del clima a la Serra. Les temperatures baixen a mesura que s'ascendeix en alçada i l'efecte de pantalla aerològica enfront dels vents humits de

² Cita traduïda, literalment, del castellà.

tramuntana, mestral i ponent concentra en aquestes zones les màximes precipitacions (al voltant dels 1300 mm anuals a Lluc).

La finca ocupa el fons d'una vall d'orientació NE-SW, encaixada dins dels les serralades que conformen la Serra de Son Torrella al nord, i l'eix entre el puig de sa Font, morro de Cúber, sa Rateta, na Franquesa i i el puig de l'Ofre al sud. En els límits de la finca hi ha elevacions importants que s'acosten o superen els mil metre d'altura (penya des Migdia, puig de Sa Font, Morro de Cúber, Sa Rateta) amb una orientació est-oest que resulten una segona pantalla per a les fluxos d'aire que es veuen obligats a remuntar ràpidament aquest accident orogràfic, descarregant precipitacions a la seva banda septentrional o de sobrevent.

B.2. Vegetació

B.2.1. Comunitats vegetals

Hi predomina el carritjar (*Smilaco balearicae-Ampelodesmatum mauritanicae*), sobre tot a la part sud de la finca, des del Morro de Cúber fins a quasi la vorera sud de l'embassament. Aquesta comunitat està també present a la zona del Sementer de l'Ofre, a la coma dels Ases i des de la font des Noguer cap a la part superior del Morro de Cúber.

L'alzinar (*Cyclamini-Quercetum ilicis*) està present a la part inferior de la vessant sud de la serra de Cúber. L'estructura d'aquest alzinar ve marcada per la presència d'ovelles, cabres assilvestrades i someres, que condicionen el creixement d'individus juvenils d'alzina, així com la presència del sotabosc d'aquesta comunitat (actualment gairebé residual, com en la majoria d'alzinars de la Serra de Tramuntana). Des d'aquesta franja d'alzinar de la part baixa de la serra de Cúber surten algunes franges d'alzinar també cap a la part superior seguint els comellarets que forma la pròpia serra. A les parts superiors del vessant sud de la serra de Cúber, hi ha alzinar, poc dens, sobre esquetjar (*Iapiaz*), i també hi ha petits redols d'alzinar a una clapa d'esquetjar prop d'es Sementeret. També es troben algunes clapes d'aquesta comunitat en la part sud de la finca, en concret a les zones properes d'es Barranc i sa Foradada.

Precisament, en aquesta mateixa zona podem trobar clapes de mosaic de carritjar i restes d'alzinar. Aquest tipus de mosaic també es troba a diverses clapes del torrent d'Almadrà, a la zona del límit de la finca.

Els pinars es concentren a l'extrem sud-est de la finca, a les faldes del morro de Cúber, fruit de les repoblacions fetes per protegir l'embassament de l'erosió de la conca alimentadora, entre la font des Noguer i el puig de sa Font, i a la zona compresa entre la carretera Ma-10 i el torrent des Gorg Blau, part davall la carretera. Excepte les zones properes a l'embassament, presenten un sotabosc

relativament dens, amb mata (*Pistacia lentiscus*), càrritx, estepa blenera (*Phlomis italica*), artija (*Smilax aspera*), etc. Fa uns 30 anys es varen dur a terme reforestacions de pi blanc i també de pinassa (*Pinus nigra*); aquesta darrera espècie està present entre la font des Noguer i es coll des Portellet, i també entre el camí asfaltat que voreja l'embassament i la làmina d'aigua, abans d'arribar a la presa.

Una comunitat a destacar degut al seu caràcter relict, són les boixedes de *Buxus balearica*, espècie inclosa dins del Catàleg Balear d'Espècies Vegetals Amenaçades. Aquesta espècie forma un conjunt més o manco dispers a la zona del pas de na Romana i sa Foradada, a prop de l'inici del torrent d'Almadrà des de la presa de l'embassament i a la vessant sud del morro de Cúber. Es situa en una franja que va aproximadament des dels 700 als 900 metres d'altitud.

Trobam també matollar xeroacàntic de *Teucrietum subspinosi*, present a les parts altes (aproximadament per damunt dels 800 metres) del morro de Cúber. La presència de jonqueres (*Molinio-Holoschoenion*) es fa aparent sobre tot a les zones proclius al pas d'aigua i al seu embassament. Serien les zones properes a l'inici del torrent d'Almadrà, just davall la presa, a la desembocadura de la canal que du aigua des del Gorg Blau i a alguna conca petita de la zona del Sementeret.

La resta de comunitats menys aparents, però no per això menys importants, són:

- Vegetació rupícola als penyals del morro de Cúber, a diferents penyals de la zona del Sementeret i als penyals a l'inici de la serra de sa Rateta. Aquesta comunitat és la que tendria un major nombre d'espècies endèmiques.
- Una petita clapa de matollar xeroacàntic de *Genisteto fasciculatae-Thymelaeetum velutinae* a la part superior de la coma dels Ases.
- Carritxar amb argelaga a la vessant nord del morro de Cúber, a la part superior de la font des Noguer.
- Pradells terofítics (*Thero-Brachydion*) a les zones properes a les voreres de l'embassament. En aquestes zones és on s'han realitzat les repoblacions d'algunes espècies d'arbres de caire més higròfil, com podrien ser *Populus alba*, *Populus nigra*, *Ulmus minor*, etc.

B.2.2. Espècies rellevants

La variabilitat d'hàbitats presents dins la finca de Cúber fa que la diversitat d'espècies vegetals sigui destacable. De les a prop de 400 espècies vegetals catalogades³ un 6% aproximadament són espècies endèmiques.

- Plantes inferiors: De les 50 espècies de plantes inferiors catalogades només una és endemisme estricte mallorquí, la falguerola (*Dryopteris pallida* ssp. *balearica*), que a Cúber habita al puig de sa Font, a la zona de la presa de Cúber i al Morro de Cúber.
- Plantes superiors: De les 345 espècies de plantes superiors catalogades, 7 són endemismes mallorquins, 12 balears i 4 tirrènics. Molts dels endemismes són espècies d'hàbitats de roques i penya-segats.

De les espècies vegetals endèmiques exclusivament de Mallorca en destaquen: *Lonicera pyrenaica* var *majoricensis*, *Ononis zschackei* i *Hypericum hircinum* ssp *cambessedessi*, *Brassica balearica*, *Solenopsis minuta* ssp *balearica*, *Arenaria grandiflora* ssp *glabrescens*, *Globularia cambessedesii*, *Galium balearicum* i *Linaria aeruginea* ssp *pruinosa*.

Dels altres endemismes cal destacar *Paeonia cambessedesii*, endemisme balear (només viu a les Gimnèsies) inclòs al Catàleg Balear d'Espècies Vegetals Amenaçades, i als annexos del conveni de Berna i de la Directiva d'Hàbitats.

De les espècies no endèmiques cal destacar-ne dues que estan catalogades En Perill per la UICN. Es tracta d'espècies relictas com l'*Ilex aquifolium* (Sa Rateta i Puig de sa Font) i *Taxus baccata* (només tres exemplars al Puig de sa Font), ambdues espècies associades a zones ombrívols i a zones de fissures de penyals. A Cúber hi viuen altres espècies relictas que molt probablement eren molt abundants a la flora de fa més de 6000 anys: boix (*Buxus balearica*) a la zona del Pas de na Romana i Sa Foradada, el rotaboc (*Acer opalus* ssp *granatense*) a les zones més altes i ombrívols de la finca, i *Ephedra fragilis* també a zones elevades.

B.3. Fauna

B.3.1. Invertebrats

Tal com passa amb els vegetals, la miscel·lània d'hàbitats de la finca fa que la diversitat d'espècies d'invertebrats sigui potencialment important, encara que es requereix l'elaboració d'un llistat més exhaustiu d'espècies presents a la finca.

³ CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT (2002). *Document de gestió de la finca pública Cúber*. [Document no publicat]. Palma. Govern de les Illes Balears

La representació dels invertebrats destaca per la presència de diverses espècies de mol·luscs terrestres endèmics, quatre d'elles exclusives de Mallorca (dues d'elles també presents a la Dragonera). Són *Trochoidea frater*, *Trochoidea muntaneri*, *Iberellus balearicus* i *Allognathus graellsianus*. Respecte als artròpodes cal dir que de les 34 espècies catalogades 9 són espècies endèmiques de les Illes Balears. La presència d'aigua embassada fa que hi hagi abundància d'odonats.

B.3.2. Peixos

Arrel de la construcció de l'embassament de Cúber, s'han introduït diverses espècies de peixos per a la seva pesca en les darreres dècades. A principis dels 70 l'ICONA va introduir truites arc de Sant Martí, *Oncorhynchus mykiss* (= *Salmo gairdneri*). A la mateixa dècada s'hi introduïren carpes (*Cyprinus carpio*), espècies que encara mantenen la seva presència. A la meitat dels anys 80 se varen introduir de forma clandestina lucis (*Esox lucius*).

B.3.3. Amfibis i rèptils

Cal destacar la presència del calàpet (*Bufo viridis*). La subespècie *balearica* és considerada endèmica tirrènica. Aquesta espècie està inclosa a l'annex IV (espècies que requereixen una protecció estricta) de la Directiva Hàbitats. Es va localitzar una població relativament nombrosa de granot (*Rana perezi*) a la zona de la canal on es vessa l'aigua provenint des de l'embassament del Gorg Blau. Vàries fissures de la canal ha permès la formació d'una sèrie de basses que permeten l'establiment d'aquesta població. Respecte als rèptils citar la presència del dragó (*Tarentola mauritanica*) i destacar la presència de la serp d'aigua (*Natrix maura*), ambdues espècies catalogades com a espècies d'Interès Especial al Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades.

B.3.4. Aus

El fet de presentar hàbitats diferents fa que la diversitat d'espècies d'ocells també sigui considerable. Com exemple s'ha de dir que el fet de tenir un embassament fa que s'hagin realitzat observacions d'espècies associades a ecosistemes aquàtics. Aquest és el cas de corpetasses (*Phalacrocorax carbo*), agrons (*Ardea cinerea*), arpelles (*Circus aeruginosus*), l'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*), gavina comú (*Larus cachinnans*) i fins i tot un fuell de collar (*Charadrius morinellus*), espècie rarament observada. Com a espècies accidentals (és a dir, aquelles observades allunyades de la seva zona normal de distribució, migració i hivernada) s'han d'esmentar l'àguila cua-barrada (*Hieraaetus fasciatus*) i el sit negre (*Emberiza cia*). Dels taxons considerats endèmics, s'ha d'esmentar *Loxia curvirostra ssp balearica* (recentment considerada com a espècie *Loxia balearica*), *Muscicapa striata ssp balearica* i *Sylvia sarda ssp balearica* com a subespècies

endèmiques de les Balears i *Lanius senator ssp badius* i *Sylvia cantillans ssp moltonii* com a subespècies endèmiques tirrèniques. El voltor negre (*Aegypius monachus*) és una espècie relativament fàcil d'observar a Cúber, però no hi nidifica. Possiblement les cabres i ovelles mortes a les parts més elevades dins de la finca serveixen per a l'alimentació d'aquesta espècie. De fet, és una àrea potencial d'alimentació, especialment la zona del Sementeret.

Cal destacar la diversitat amb rapinyaires que han estat observats a Cúber. S'ha de dir, però, que només una espècie hi nidifica, el xoriguer (*Falco tinnunculus*) i dues són possibles nidificants a la finca, el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*) i l'esparver (*Hieraeetus pennatus*). Les altres són espècies visitants que crien en zones properes (com per exemple el voltor negre i la milana reial (*Milvus milvus*)) o són hivernants o que passen per les Balears de forma accidental (com per exemple l'àguila coabarrada). Cal citar l'avistament de *Corvus corax* a la zona.

B.3.5 Mamífers

Entre els mamífers, s'ha de destacar la presència dins la finca de nombroses cabres assilvestrades (*Capra hircus*). La gran densitat de cabres (juntament amb ovelles i someres) fa que vegetació siguin sotmesos a una pastura excessiva.

Com a espècies de carnívors s'han de considerar el mart (*Martes martes*) i la geneteta (*Genetta genetta*). Ambdues estan citades a l'annex V de la Directiva Hàbitats europea (92/43/CEE). L'observació de mostels (*Mustela nivalis*) a zones properes a la finca, permet suposar que aquesta espècie també és present dins dels límits de Cúber. L'assentament de nuclis urbans relativament a prop de la finca de Cúber (Biniaraix, Fornalutx) així com l'àrea recreativa de Sa Font des Noguer, provoquen la presència de moixos orats a la finca de Cúber.

B.4. Hidrologia

La finca pública de Cúber s'ubica dins de la Unitat Hidrogeològica denominada "Fonts de Sóller" (18.06), situada al sector central de la Serra de Tramuntana. Els materials aquífers els constitueixen dolomies infraliàques d'una potencia entre els 1000 i 1150 m, les calcàries i calcàries dolomítiques del Lies inferior i mitjà. Tot el conjunt, Lies i Infralies (Rethiense), pot superar els 300 metres de gruixària.

Les característiques de la hidrologia estant directament relacionades amb les característiques geològiques i litològiques de la roca. L'estructura geològica es complexa, formada per un conjunt de làmines encavalcants, el nivell base del qual és el Keuper, el que dona lloc a la presència d'alguns aquífers penjats, drenats per fonts. L'aquífer liàsic penjat pot ser lliure o estar confinat per margues i margocalcàries del Juràssic mitjà-superior i Cretàcic, segons les zones. El flux subterrani es dirigeix en línies generals de l'interior cap al mar, si bé a l'aquífer

penjat es dirigeix localment cap a les àrees de descàrrega que constitueixen fonts. Les entrades al sistema es produeixen fonamentalment mitjançant la infiltració de l'aigua de pluja que cau damunt els afloraments permeables. Les sortides es produeixen per descàrrega directa al mar, per bombeig i per fonts (la recàrrega d'aquestes fonts es verifica amb una corba d'esgotament molt ràpida, el que indica una capacitat d'emmagatzematge molt petita).

De forma general es pot dir que la fàcies que conformen aquesta unitat són de caràcter fonamentalment bicarbonatada càlcico-magnèsica, tractant-se d'una unitat excedentària en recursos hídrics i amb una qualitat d'aigua molt bona. Per a l'aqüífer liàsic s'obtenen transmissivitats que varien entre 5 i 1000 m²/dia, reflectint una intensa anisotropia i amb un coeficient d'emmagatzematge suposat de 0,02 a 0,06.

La hidrologia superficial de tota la finca ve marcada per l'embassament, que actualment cobreix gairebé una quarta part de la superfície. Aquest pantà, amb una superfície de conca de 7,32 km², rep el drenatge superficial del vessant septentrional de la carena formada pels puigs de l'Ofre, de Na Franquesa i de sa Rateta (Torrent de l'Ofre, de 4,5 km de llargària), així com de la vessant sud de la Serra de Son Torrella i de la vessant de ponent del Morro de Cúber. A aquestes aportacions s'hi ha d'afegir l'aigua provenint del Gorg Blau, que és bombejada aigües amunt -a través d'una canal de ciment- per a ser emmagatzemada a Cúber i posteriorment utilitzada pel subministrament urbà. L'embassament s'intercala amb el Torrent d'Almadrà en el seu naixement. Transcorre per la finca aproximadament 1,5 km (del total de 42,39 km que fa de llargària) i forma part de la conca del mateix nom o també coneguda com conca de Muro (calculada amb 456 km², la conca amb major extensió de les Illes Balears). El seu curs, tot i modificat per la reclosa de l'embassament i la canonització de l'aigua, arriba a constituir barrancs de fins 100 metres de desnivell, molt encaixat en certs indrets segons els materials que travessa i ocupat al llarg del seu recorregut per grans blocs i gorgs d'aigua quasi permanent. En el quadrant nord-est de la possessió neix el Torrent de Cúber o del Gorg Blau, que desemboca a l'embassament del Gorg Blau, i que és un afluent del Torrent de Pareis.

B.4.1. Fonts

Es coneixen quatre fonts dins la finca pública, i es té constància de la desaparició de la Font de ses Cases, situada ara baix les aigües de l'embassament. A l'àrea recreativa, que rep el nom de la surgència, s'hi troba la font des Noguer, de cabal continu i canalitzada des de la mina cap a un conjunt de piques, l'aigua de la qual és potable i disponible per als usuaris de l'àrea recreativa i usuaris en general. A la Coma dels Ases, es troben la Font des Voltor, un ull que brolla a nivell de terra, la Font d'Enmig, a mig camí del tàlveg que recorre la coma, i la font d'Abaix. I

finalment al vessant nord de la finca, ubicada al Sementeret, hi localitzam la Font Negra, una surgència que no ha estat modificada.

B.5. Geologia i geomorfologia

Segons el mapa editat per l'Institut Tecnològic i Geominer d'Espanya, full 670 corresponent a la zona denominada *Sóller*, geològicament la finca es localitza dins de la unitat tectònica denominada del Alfàbia-Es Barracà.

La vall de Cúber s'encaixa en materials del Cretàcic, aquesta unitat aflora en les estructures sinclinals de Cuber-Alfàbia. Constitueix un tram bla (margues i calcàries) que dona lloc a valls i zones deprimides generalment cobertes per col·luvions. Els seus límits estan tectonitzats i l'estructura interna és complicada per nombrosos plegaments i fractures. Al centre del sinclinal també hi ha restes de dipòsits del Eocè superior (calcàries algals), que es superposen de forma discordant sobre el Cretàcic inferior, i que es corresponen amb dipòsits de conques lacustres profundes d'aigua dolça.

Vorejant el sinclinal tombat hi trobam materials datats del Juràssic (Lias). A la secció de Cúber s'han estudiat calcàries i dolomies *tablejades*, de potència entre 100 i 250 metres. Del contacte entre aquests dos materials i de l'erosió més pronunciada del primer, es deriven sediments més moderns (glacis Quaternaris de l'Holocè) compostats de graves i blocs.

A la zona més occidental de la possessió afloren els materials més antics, datats en el Rethiense i Keuper (Triàsic). Aquests materials surten com a conseqüència de la seqüència d'encavalcaments secundaris que caracteritzen la Serra de Tramuntana. Les fàcies del Keuper (lutites, arenisques, guixos i roques volcàniques) i del Rethiense (dolomies grises i vermelloses, limolites i argiles limolítiques verdes i vermelles ben estratificades en capes decimètriques) apareixen molt tectonitzats per haver jugat com a nivell de enlairament a l'estructuració.

Les característiques geomorfològiques d'aquesta finca vénen determinades per l'existència d'una vall ocupada quasi totalment per l'embassament de Cúber i la seva conca de drenatge. Aquesta vall està encaixada entre la Serra de Cúber (est), de Torrelles (nord), Sa Rateta (sud) i el Morro de Cúber (oest) i connecta a través del torrent de Cúber amb la conca del Gorg Blau. El relleu és molt irregular, hi abunden les rossegures al vessants del Morro de Cúber, al nord de Tossals i Sa Rateta. L'oscil·lació altitudinal va des dels 605 m del llit del torrent d'Almadrà o 650 del torrent de Cúber, fins al punt més elevat, els 1150 m del Puig de Sa Rateta.

Gran part de la finca és avui en dia una gran plana d'inundació, reblida de sediments, on el sòl s'hi havia desenvolupat a bastament per permetre-hi un aprofitament agrícola, però que actualment és ocupada per aigua i llims.

A nivell geomorfològic hi destaca l'encaixonament del curs inicial del torrent d'Almadrà o els petits barrancs que constitueixen els diferents ramals del torrent de la Coma dels Ases.

Formen la resta del territori, bàsicament, uns costers de força pendent dominats per la dinàmica càrstica de vessant, que constitueixen uns esquetjars molt extensos. Els fenòmens endocàrstics, els avencs i coves, també hi són presents, com per exemple i la cova del torrent de Cúber (X-482880/Y-4403270).

C. ESTAT FORESTAL

C.1. Plànols

S'adjunten a l'informe els següents plànols:

1. Localització general de la finca
2. Plànol general de la finca, sobre ortofoto 2018
3. Plànol de comunitats vegetals, sobre ortofoto 2018
4. Formacions vegetals del mapa forestal espanyol (MFE), sobre l'ortofoto de 2018

C.2. Divisió de la forest en unitats d'inventari

Segons el Mapa Forestal Espanyol 1:25.000 per a les Illes Balears, les diferents formacions vegetals que hi ha a la finca i la seva superfície relativa corresponent són les que apareixen a la taula següent:

Formació	Superfície	Percentatge
Carritxeres (<i>Ampelodesmos mauritanica</i>)	188,92 ha	44,54%
Alzinars (<i>Quercus ilex</i>)	95,73 ha	22,57%
Pinars de pi blanc (<i>Pinus halepensis</i>)	88,85 ha	20,95%
Làmina d'aigua	48,66 ha	11,47%
Agrícola o pastures artificials	1,78 ha	0,42%
Ullastrar (<i>Olea europaea</i> var <i>sylvestris</i>)	0,18 ha	0,04%

D. ESTAT ECONÒMIC I SOCIAL

D.1. Comunicacions

La carretera Ma-10 Pollença-Andratx travessa la finca pel seu extrem nord-oriental, cosa que permet l'accés rodat a la finca pública des de Lluc i des de Sóller. Entre els quilòmetres 33 i 34 es troben els dos accessos principals als

usuaris de la finca: el primer a l'àrea recreativa de sa Font des Noguer i camí de la canal, i l'altre, a l'aparcament de l'embassament, des d'on s'accedeix al camí que va cap el refugi.

Formen la xarxa viària interna camins de nova planta i les restes de camins tradicionals. A continuació, es relacionen els camins existents, apart de la pròpia Ma-10, q travessa la finca entre els punts quilomètrics 32,8 i 35,2:

- Camí de Lluc a Sóller (des de la barrera de l'Ofre fins a la carretera Ma-10)
- Camí de Bunyola a Lluc (des de la presa fins el tub de baixada d'aigua, passat el pas de sa Romana).
- Camí de Mancor a Cúber (des de l'embassament de Cúber cap a la fons d'es Prat).
- Camí que envolta embassament (connecta el portell de l'Ofre amb el portell de la carretera Ma-10, vorejant el nord de l'embassament).
- Camí de sa font des Noguer (de la carretera Ma-10 fins a la font).
- Camí de sa Coma dels Ases (des de devora la font des Noguer fins el pas Llis)
- Camí cap el torrent de Cúber (petit tram a l'extrem est de la finca, el portell del qual es troba just devora la partió amb Almallutx, al pk 32,8 de la Ma-10)

D.2. Edificacions

El conjunt d'edificis amb què es compta i l'estat de conservació figuren en la relació següent:

- Refugi: casa-refugi d'una sola planta rectangular, situada a l'extrem occidental del l'embassament de Cúber. Rehabilitada el 1978, té un dos aiguavessos units a un porxo, un portal i dues finestres. A l'interior hi ha una llar de foc envoltada de bancs de pedra, un petit llenyer i una taula amb dos bancs de fusta. L'edifici té una superfície d'uns 25 m² i forma part de la xarxa d'equipaments d'oci de la Serra de Tramuntana, gestionats per la comunitat autònoma de les Illes Balears.
- Caseta d'Es Galliner: es tracta de la casa fa servir el beneficiari de les pastures per a ús particular. La construcció, a partir de diferents afegits i alçades, és caòtica, de planta irregular i amb petit porxo, majoritàriament en pedra.
- Sestadors: construcció moderna, de restes de xapa, uralita i fusta, de planta irregular, rectangular i vàries cobertes. Té una funció ramadera, per estabular-hi el bestiar, amb un conjunt de tanques i enreixat, varies portes d'accés i porxos, on s'hi distribueixen les menjadores per al bestiar.
- Caseta/instal·lació elèctrica: relacionada amb l'estesa i el subministrament elèctric del pantà. Senyalitzada amb un cartell de perill d'electrocució.

D.3. Patrimoni cultural

A la finca estan documentades diverses restes arqueològiques, disposades a les proximitats del torrent d'Almadrà, coma ara Es Frare, restes d'un poblat possiblement talaiòtic, o la cova des Torrent de Cúber, coves d'interès històric o arqueològic que figuren en diferents inventaris. Hi ha també, nombrosos elements etnològics catalogats i no catalogats.

A banda dels elements catalogats, molt repartits dins la finca hi podem trobar alguns altres elements d'interès etnogràfic, restes relacionades amb les activitats agràries, ramaderes i del carboneig (bàsicament porxos i alguna sitja) que no han estat cobertes per les aigües de l'embassament i que ens remeten a un passat encara recent del predi de Cúber.

Palma, 5 de febrer de 2020

L'Enginyer tècnic forestal,

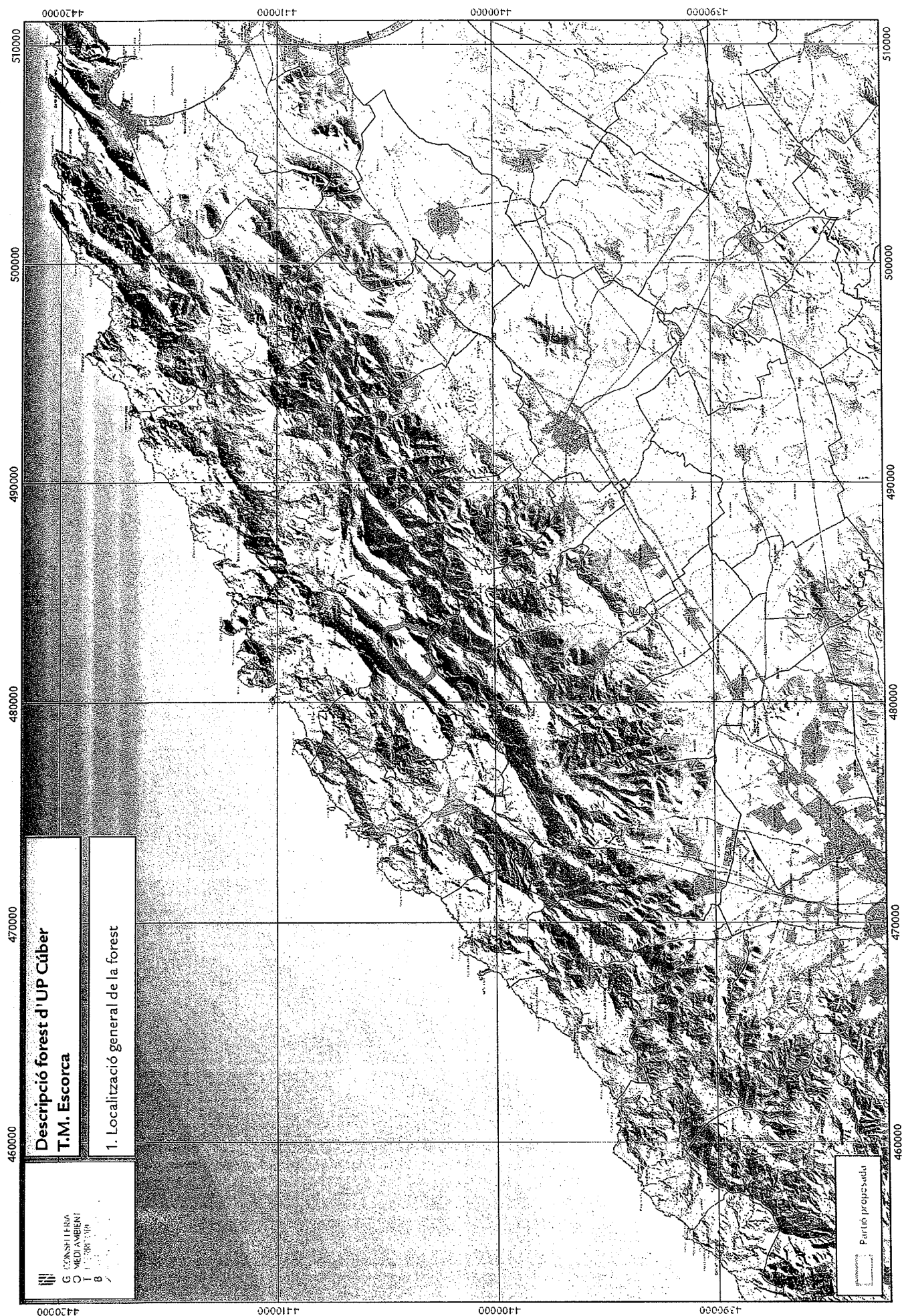
Artur Barceló Tortella

Vist i plau
El Cap del Servei de Gestió Forestal i
Protecció del Sòl

Luis Berbiela Mingot

Documentació adjunta:

- Plànols esmentats en l'apartat C.1
- Informe de l'aixecament topogràfic per a la delimitació de la forest d'utilitat pública Cúber (terme municipal d'Escorca)

481000

483000

482000

Descripció forest d'UP Cúber
T.M. Escorca

2. Plànol general de la finca (Ortofoto 2018)

CONSISTEIXA
O MEDI AMBIENT
T.M. Escorca

Partió proposada

481000

483000

482000

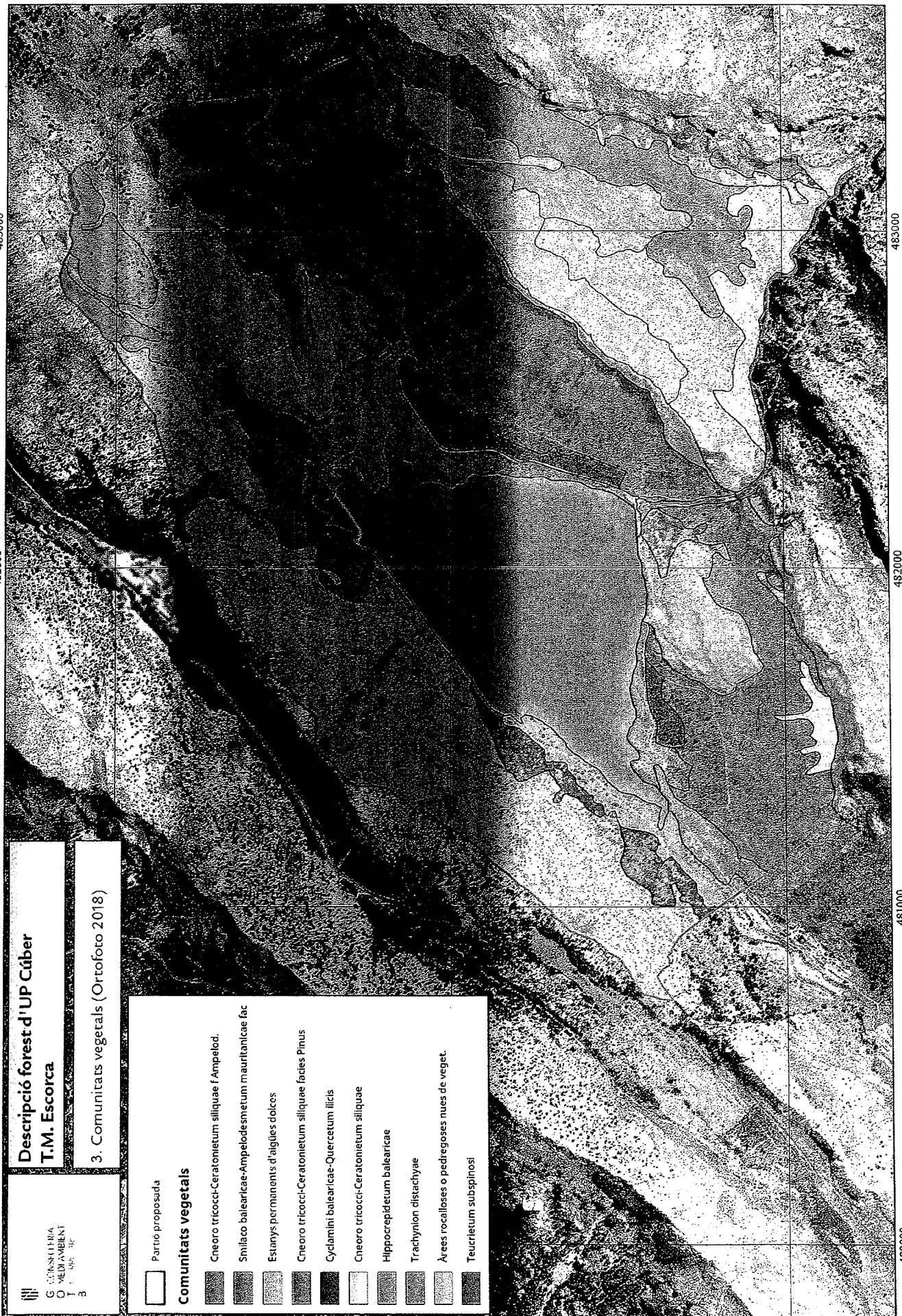
480000 481000 482000 483000

Descripció forest d'UP Cúber T.M. Escorca

3. Comunitats vegetals (Ortofoto 2018)

 G. C. I. N. S. H. I. E. R. A.
 O. M. E. D. I. A. M. B. I. E. N. T.
 T. E. C. N. I. C. A. S.
 B.

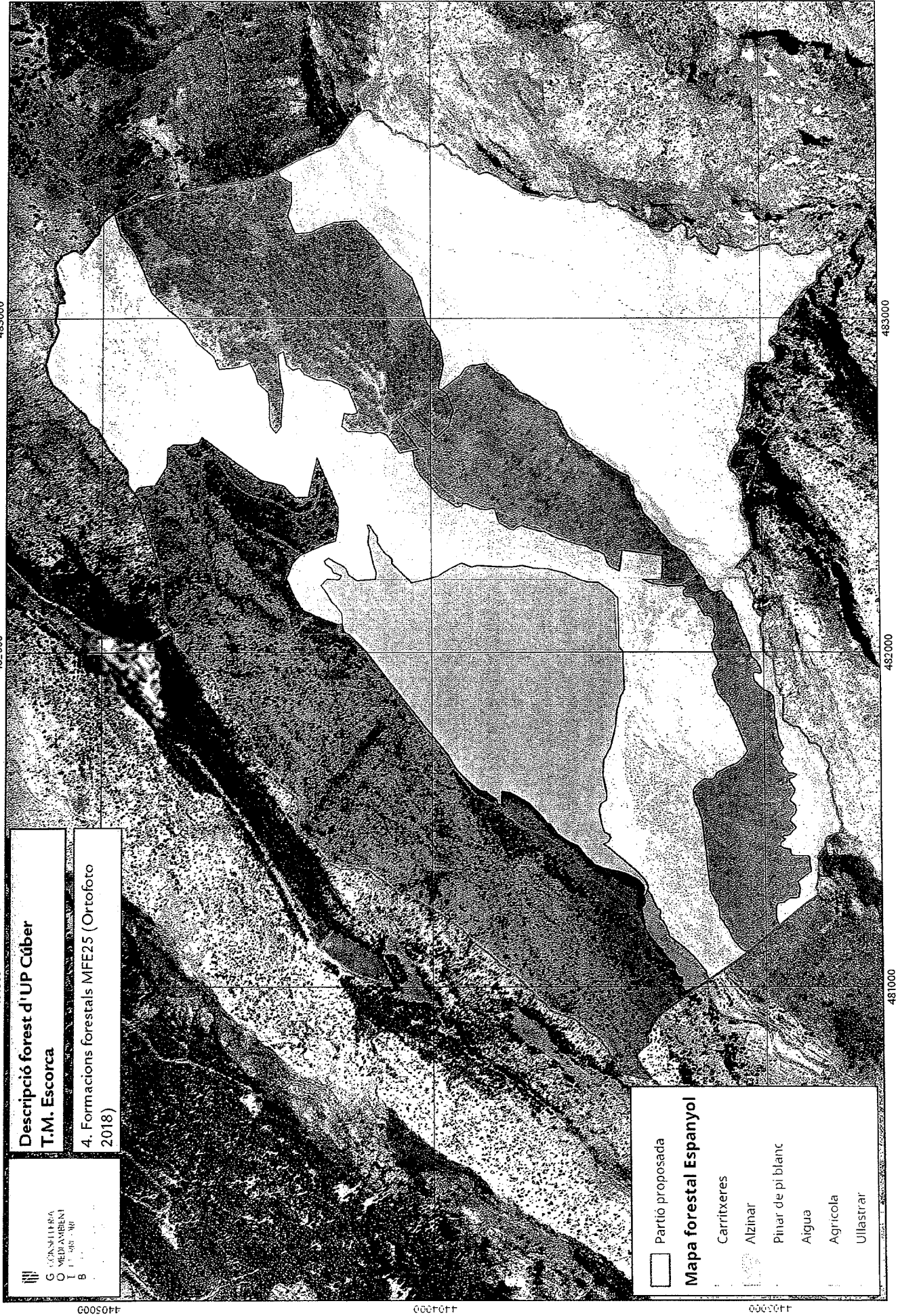
- Partió proposada
- Comunitats vegetals**
- Cneoro tritocci-Ceratonietum siliquae f. Ampelod.
- Smilaco balearicae-Ampelodesmètum mauritanicae fac.
- Estanyis permanents d'aigües dolces
- Cneoro tritocci-Ceratonietum siliquae facies Pinus
- Cyclamini balearicae-Quercetum ilicis
- Cneoro tritocci-Ceratonietum siliquae
- Hippocrepidetum balearicae
- Trachynion distachyae
- Àrees rocalloses o pedregoses nues de veget.
- Teuclietum subspinosi

4405000 4404000

4405000 4404000

480000 481000 482000 483000

Descripció forest d'UP Cúber
T.M. Escorca

4. Formacions forestals MFE25 (Ortofoto
2018)

G. CONSULTA
O MEDI AMBIENT
I T. 11-955-760

Partió proposada

Mapa forestal Espanyol

- Carritxeres
- Alzinar
- Pinar de pi blanc
- Aigua
- Agrícola
- Ullastrar

